

verzinnen

Het is heel vaak zo dat de kernzin van een boek (of het nu een roman is of non-fictie) ergens halverwege het boek staat. Hier is het net zo.

Kunst is geen kwestie van iets verzinnen. Kunst is een kwestie van nauwkeurig luisteren naar de stem van je inspiratie en die volgen.

Maak er een kunstwerkje van en hang hem boven je werkplek!

Cameron voegt eraan toe, dat we bij 'verzinnen' reiken naar iets buiten ons, dat te hoog gegrepen is.

Zo zie ik het niet. Als je 'verzint' werk je toe naar een doel dat je al met je verstand (of je ego) hebt bedacht. Je werkt dus toe naar iets bekends, en in dat proces ben je geneigd een heleboel dat je 'vanzelf' binnenkrijgt, af te wijzen omdat het er niet bij past. Zo mis je de kans om iets unieks te maken, iets dat origineel is, puur en alleen omdat de origine bij jou ligt en bij niemand anders.

Bij 'verzinnen' (let maar eens op hoe dat werkt in je hoofd) ga je bekende dingen na. Werk van andere kunstenaars, bekende werken die je misschien wel zou kunnen evenaren ... Maar dat moet nooit het uitgangspunt zijn bij creatief werk. Uitgangspunt moet zijn dat jij van jouw hoogstpersoonlijke muze krijgt aangereikt wat jij maken moet, omdat alleen jij – als enige op de hele wereld – datgene maken kunt. Kunst is luisteren én ontvangen.

luisteren is een vorm van ontvangen

Het citaat van Stella Terrill Mann (p147) luidt in het Engels *Listening is a form of accepting*. Als je *accept* vertaalt met aanvaarden klinkt dat een beetje alsof je je er noodgedwongen bij neerlegt. Terwijl het veel opener is, het is echt een handeling, je luistert én je doet er iets mee. Je ontvangt dat wat je hoort als een geschenk. Om dat te kunnen, moet je dus vertrouwen hebben dat datgene wat je hoort, goed is. Als je een van te voren bepaald doel hebt voor je kunstwerk, sla je die stap in feite over. Het vervolmaken van een eindproduct is een totaal andere fase van het creatieve proces. Nu je nog bezig bent je creativiteit te (her)ontdekken of te (her)ontwikkelen moet je zelf met al die dingen die je zeker weet, zoveel mogelijk uit de weg gaan. Maak de weg vrij voor de inspiratie, zet die oortjes open.

rudyard (junglebook) kipling

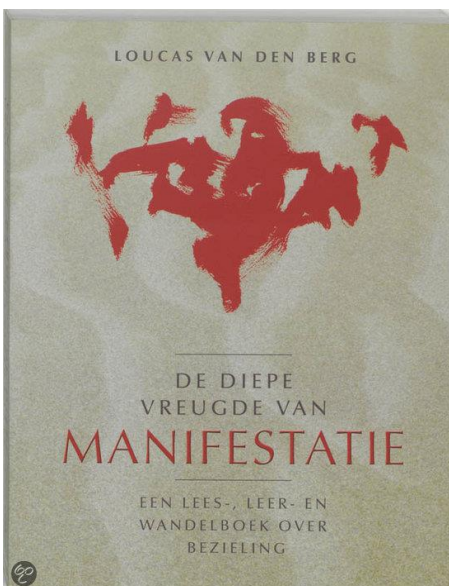
Het citaat hiernaast zegt: als je daemon (in feite een ander woord voor muze) aan het werk is, probeer dan niet bewust na te denken. Zweef (laat je drijven), wacht, en gehoorzaam.

Dat is de betekenis die het woord 'luisteren' in de Nederlandse opvoeding vaak heeft:

als je niet naar me luistert, krijg je straf! Wees gehoorzaam. Gehoorzaam (het woord horen zit er zelfs in) aan de wil van de Muze.

*When your Daemon
is in charge,
do not try to
think consciously.
Drift, wait, and obey.*

leonardo da vinci

In zijn boek *De diepe Vreugde van Manifestatie* (pas voor €4,99 gekocht bij de Slegte, weer zo'n Universumcadeautje) zegt Loucas van den Berg over Leonardo:

Het feit dat hij zoveel ontdekte en beschreef, maar zo weinig gestalte kon geven aan zijn creaties, wordt als een tekortkoming gezien. [...]

Voor de vreugde van manifestatie is datgene wat in de ziel plaatsvindt belangrijker dan de vorm. Leonardo da Vinci heeft het leven in al zijn facetten onderzocht. Hiervoor zijn een enorme liefde en levenszin noodzakelijk. Het maakte hem tot een kunstenaar die begreep, dat de ultieme manifestatie van het leven zich voltrekt in de diepte van het hart.

En dat herinnerde mij er weer aan, dat ik nog moet benadrukken dat The Artist's Way niet uitsluitend bedoeld is voor mensen met een sterke kunstenaarsroeping. Ook als je "alleen maar" creatiever en authentieker wilt leven, alleen maar de moed wil krijgen om jouw smaak en voorkeuren te ontdekken én in de wereld te zetten, is The Artist's Way jouw pad. Het gaat er niet om wat je presteert, het gaat erom hoe je leeft, en hoe je gelukkiger kunt worden door jouw specifieke talenten aan te boren, op welk

vlak die ook liggen.

perfectionisme

Perfectionisme is een favoriete smoes, die iedereen instemmend zal aanhoren. "Ik zou echt een heel goede schrijver kunnen zijn, maar ik heb gewoon niet genoeg tijd / discipline / scholing / geld om het volmaakt te doen. Nou, dan doe ik het net zo lief niet." Handig! Je houdt het beeld van jezelf als Groot Kunstenaar in stand zonder er ook maar één potlood voor aan te raken.

Het idee dat perfectie bestaat én haalbaar is, kan je dag na dag van je werk houden. "Vandaag ben ik te duf." Maar wie weet of je juist met je duffe kop niet vanuit een diepere laag kunt werken? "Vandaag heb ik zo'n hoofdpijn." Maar jij met hoofdpijn is nog steeds jij. Wanneer ben je dan zo volmaakt in conditie dat je wél aan het werk kunt?

Perfectionisme is ook een vorm van Zeker Weten die je creativiteit niet ten goede komt. [Ernst Gombrich](#) zegt dat mooi: Perfectionisme is een gesloten deur. Het streven naar perfectionisme houdt je alleen maar van je creativiteit af, verder dient het geen enkel doel. Denk eens aan de wevers van Perzische tapijten, die met opzet een fout aanbrenge in hun werk, omdat immers alleen Allah volmaakt is.

En bovendien: hoe zou jij weten wanneer iets volmaakt is? Het citaat van Paul Gardner (p149) is ook weer een beetje krom vertaald. Hij zegt: Een schilderij is nooit af. Het is gewoon op een interessante plek gestopt.

Ook een boek is nooit af.

Wacht! Daar heb ik ooit een column over geschreven!

*

Die column dateert uit mei 2003, en hij gaat niet echt over perfectionisme, zie ik.

Maar wel over dat andere probleem met creativiteit: wat doe je als iets af is?

Antwoord: als de gesmeerde bliksem met een nieuw project beginnen.

Het is zelfs een goed idee om tijdens de vervolmaking van het ene project (bij een boek is dat de revisie, bij beeldende kunst kan het het meer ambachtelijke handwerk zijn dat volgt op de ontwerpfase) al lekker te gaan brainstormen over een volgend project.

progress not perfection

Dat is zo'n spreuk die op een steen hoort.

Je moet naar voortgang streven, niet naar volmaaktheid.

Elders zegt Cameron het zo: "God, ik zorg voor de kwantiteit, zorg jij voor de kwaliteit?"

En ja, ja, ik weet het wel, natuurlijk is kwaliteit ook belangrijk. Natuurlijk moet je je best doen. Maar het mooie is: als je eenmaal zo vol vertrouwen aan het werk bent, dan voelt "je best doen" niet meer als ijzeren discipline, dan voelt het als doen wat je 't liefste doet (ja Zuster, nee Zuster ;-).

Waar het om gaat, is dat de notie "kwaliteit" je niet voortijdig van je werk houdt. Dat je nooit denkt: ik begin er maar niet aan want het wordt toch niet goed.

Wie ben jij om dat te beoordelen? Hoe kan je dat vantevoren weten?

"Wat zou je doen als het niet volmaakt hoefde te zijn?"

"Heel wat meer dan ik nu doe!"

Nou dan!

Hella Kuipers

EINDE

Hella Kuipers werkt aan een roman. Dat klinkt goed, bezig, belangrijk. Ik ben een schrijver. Wat moet ik zeggen als de roman af is? 'Heeft een roman geschreven'? Een zin als een uitgerangeerde trein.

Is het daarom dat ik mijn hoofdpersonen niet kan loslaten? Dat ik elke dag opnieuw de computer aanzet en de tekst van mijn voltooide roman voor mijn ogen langsrol alsof het een film is?

Hier kan nog wel een maartje weg, daar nog wel een komma. Hier staat goddank nog een tikfout, en hoe ziet een sterretje in de witregel eruit op de Print Preview?

Steeds wil ik de film opnieuw zien. Ik wil niet wakker worden uit mijn eigen fictionele droom. Ik kan de leegte niet verdragen die mijn personages achterlaten. Maanden hebben hun belevenissen mijn leven beheerst. Ik heb hun gedachten gelezen, hun gevoelens gevoeld.

Ik moet denken aan de film *Romancing the Stone*, waarin een beroemde schrijfster van smulboeken huilend het laatste hoofdstuk van haar roman schrijft. Snikkend vanwege het naderend einde.

Ik moet denken aan Leni Saris, de beroemde schrijfster van romans voor oudere meisjes (van twaalf tot honderdtwaalf). Achterop de Witte Ravenpockets staat een blauw fotootje van haar. Een keurig gepermanent dametje met twee haarstrikhondjes op schoot. Iemand die nooit iets beleeft, behalve misschien een taartje in een restaurant vol pluchen tafelkleedjes. Pas nu begrijp ik dat zij een vol en rijk leven geleid heeft, dat zij aan den lijve heeft ondervonden wat haar Chantals en Alexissen beleefden.

Ik voel me als na een sterfgeval. De wereld is volkomen veranderd en ik moet opnieuw mijn paden uitzetten. De poes is dood en verwelkomt me niet langer bij de achterdeur. Wat moet ik doen? Ik kan toch niet meteen een nieuwe kat kopen?

Ik moet rouwen om het afscheid. Ik moet leren zonder mijn personages te leven voor ik verder kan.

Hoe omschrijf ik dit niemandsland?

Hella Kuipers verwerkt een roman.

Ze moet maar gauw een nieuwe kat gaan kopen.

